

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΤΑΥΡΙΑΝΙΔΗ

Πρωτοδίκου Διοικητικών Δικαστηρίων, κάτοχος μεταπτυχιακῶν διπλωμάτων στο Δημόσιο Δίκαιο καὶ στήν Φιλοσοφία τοῦ Δικαίου

(Ὁ συγγραφέας τοῦ ὄρθρου, διπλωματοῦχος D.E.A. Δημοσίου Δικαίου καὶ D.E.A. Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου, ἔχει διατελέσει βοηθὸς Εὐρωβουλευτῶν, καὶ ἐπὶ σειρά ἐτῶν συνεργάτης τοῦ μακαριστοῦ π. Ἀντωνίου Ἀλεβιζόπουλου, Ἀρχιγραμματέως τῆς ἐπὶ τῶν Αἱρέσεων – “σεκτῶν”- Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος)

ΓΛΩΣΣΕΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Προτάσεις γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἡ γλωσσικὴ Βαβέλ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, εἶναι θεβαίως ἀναγκαῖες. Ἡ προταθεῖσα, ὅμως, εἰσαγωγὴ τῆς Ἀγγλικῆς, ὡς μόνης δεύτερης («ἐπίσημης») γλώσσας στὴν Ἑλλάδα, εἶναι τουλάχιστον ἀτυχής.

Ἡ ἐπάνοδος ἀπὸ τὴν γλωσσικὴ Βαβέλ στὴν μία γλῶσσα, γιὰ τὴν Εὐρώπη ἢ καὶ γενικώτερα, εἶναι πρωτίστως πνευματικὸ ζήτημα.

Πρέπει νὰ δοθῇ «τόπος» στὴν χαρῆ τοῦ Θεοῦ νὰ ἐνεργήσῃ διὰ τῆς ἐλευθέρως συγκαταθέσεως τῶν ἀνθρώπων, ὥστε ἡ γλῶσσα ἢ οἱ γλῶσσές που τελικῶς θὰ ἐπικρατήσουν, νὰ διακονοῦν τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ μὴν ἀσκοῦν χειραγώγησή του πρὸς μορφές δουλείας.

Γι' αὐτό, ἡ γλωσσικὴ Βαβέλ δὲν ἀντιμετωπίζεται τόσο μὲ νομοθετικὴ ρύθμιση, ὅσο μὲ ἐλεύθερη καὶ μακροχρόνια κοινωνικὴ καὶ πολιτισμικὴ διεργασία.

Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ρυθμισθῇ νομοθετικά, μὲ ἀπόλυτο τρόπο, τό τι γλῶσσα θὰ χρησιμοποιεῖ ἓνας λαὸς ἢ περισσότεροι λαοί. Τέτοιες ρυθμίσεις, ὅπου συνέβησαν, λειτούργησαν εἴτε στρεβλωτικὰ εἴτε καὶ τυραννικά.

Τὸ θέμα δὲν εἶναι τόσο ἐπιφανειακό, ὥστε νὰ λύνεται μὲ τό τι γλῶσσα θὰ μιλοῦν τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κοινοτικὰ ὄργανα. Τὸ θέμα εἶναι ποία γλωσσικὴ λύση προσιδιάζει σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη.

Πρέπει νὰ ἀρθοῦμε στὸ ὕψος τῆς Οἰκουμένης, γιὰ νὰ σκεφθοῦμε τέτοια ζητήματα. Ἔχουμε δέ, τὸ ἱστορικὸ παράδειγμα τῆς Ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας.

Στὴν Ῥωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία, γλῶσσα τῆς Διοικήσεως καὶ τοῦ στρατοῦ, ἦταν ἡ λατινικὴ, γλῶσσα ὅμως τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν ἐπιστημῶν ἦταν ἡ Ἑλληνικὴ. Στὴν Ἀνατολικὴ Ῥωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία («Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία»), μέσα στὴν ἐνότητα τῆς

Ὁρθοδοξίας, οἱ δύο αὐτὲς γλῶσσες, ἀλληλοεπηρεαζόμενες γόνιμα, ἐπέζησαν ἀπὸ κοινοῦ γιὰ αἰῶνες.

Στὴν Δύση, ἀντίθετα, χάριν πολιτικο-θρησκευτικῶν ἐπιδιώξεων, θέλησαν νὰ λύσουν μὲ ἀνθρώπινα μέσα τὸ γλωσσικὸ πρόβλημα τῶν πολλῶν λατινογενῶν καὶ γερμανικῶν διαλέκτων. Μὲ τὴν ἐπιβολὴ τῆς λατινικῆς, τὸ πρόβλημα δὲν λύθηκε, ἀπλῶς συγκαλύφθηκε. Τελικὰ, ἡ πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ ψευδο-ἐνότητα διελύθη εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη, ἀφοῦ οὐδέποτε ἀπέκτησε ἀληθινὸ πνευματικὸ καὶ πολιτισμικὸ βάθος αὐτὴ ἡ «λύση» τῶν συνεπειῶν τῆς Βαβέλ. Στὴν Δύση, ἡ ἐνότητα αὐτοκαταλύθηκε λόγῳ τῶν ἐσωτερικῶν ἀντινομιῶν τῆς (πάπας-βασιλεῦς, ἀτομικὸ-συλλογικὸ, κρατικὸ-κοινωνικὸ, λαϊκὸ-ἐκκλησιαστικὸ, κ.ὀ.κ.) καὶ ἀποστεώνεται πνευματικῶς ὀλοένα περισσότερο (ἤδη, ἀφαίρεση δημοκρατικῶν κεκτημένων χάριν τῆς «ἀσφάλειας» καὶ τῆς εὐμαρείας).

Φρόνιμο εἶναι, νὰ μὴν ἐπαναληφθῇ σήμερα τὸ ἴδιο σφάλμα, γιὰ ὅλη τὴν Εὐρώπη, τῆς ἐπιβολῆς μιᾶς μόνο γλῶσσας. Θὰ πρόκειται, αὐτὴ τῇ φορᾷ ἐν ὀνόματι τῆς «θρησκείας» τῆς τεχνολογίας, γιὰ ἐπανάληψη τῆς ἐπιφανειακῆς γλωσσικῆς ὁμοιομορφίας καὶ ψευδο-ἐνότητάς που γνώρισε ἡ «παπικὴ» μεσαιωνικὴ δυτικὴ Εὐρώπη. Μιὰ τέτοια Εὐρώπη ὅμως, ἐλλείψει ἀληθινῆς λύσεως τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, ἐλλείψει ἄρα καὶ πολιτισμικῆς κοινῆς βάσεως, δὲν θὰ εἶναι ἱκανὴ νὰ συμπεριλάβῃ τὰ ἐκτὸς αὐτῆς δεδομένα (λαοὺς, πολιτιστικὰ παραδόσεις). Θὰ εἶναι δὲ καὶ ἀνίκανη, νὰ χειρισθῇ σοβαρὰς κρίσεις, οἰκονομικὰς, κοινωνικὰς, πολιτικὰς.

Γνήσια λύση τοῦ γλωσσικοῦ προβλήματος τῆς Εὐρώπης, θὰ ἦταν:

α) Καθιέρωση δύο γλωσσῶν ὡς ἐπισήμων γιὰ τὰ Εὐρωπαϊκὰ ὄργανα, τὸ ἀντίστοιχο τῆς λατινικῆς στὴν Ῥωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία. Ὡς πλέον κατάλληλες, θεωρῶ τὶς πλέον διαδεδομένους λατινογενεῖς γλῶσσες σήμερα, τὰ Γαλλικὰ καὶ τὰ Ἰσπανικὰ. Λειτουργοῦν ἄριστα ὡς γλῶσσες δημοσίας διοικήσεως καὶ μποροῦν νὰ συμβάλλουν δημιουργικὰ σὲ μιὰ πιὸ ἀνθρωποκεντρικὴ ἀντιλήψη γιὰ τὰ κρατικὰ λειτουργήματα σὲ Εὐρωπαϊκὸ ἀλλὰ καὶ σὲ παγκόσμιο ἐπίπεδο.

β) Καθιέρωση δύο ἢ τριῶν γλωσσῶν, μιὰ ἀπὸ τὶς ὁποῖες, ὡς δευτέρη γλῶσσα, θὰ εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὴν εἰσαγωγὴν σὲ Σχολὰς τῆς Εὐρώπης που διδάσκουν κλασσικὰς σπουδὰς (φιλοσοφία, φιλολογία, ἱστορία, κ.λπ.), δηλαδὴ τὸ ἀντίστοιχο τῆς Ἑλληνικῆς στὴν Ῥωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία. Ὡς πλέον κατάλληλες σήμερα πρὸς τοῦτο, θεωρῶ τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τὰ Λατινικὰ. Μιὰ Εὐρώπη μὲ δασκάλους, καθηγητὰς, μὲ γνώση τῶν γλωσσῶν αὐτῶν, θὰ εἶναι σὲ θέση νὰ συμπῆξῃ δεσμοὺς ἀληθινῆς ἐνότητος γιὰ ὅλη τὴν Εὐρώπη, μὲ σκέψη που δὲν θὰ στερεῖται ὄντολογικῶν βάσεων, οὔτε θὰ κολυμπᾷ στὰ θολὰ νερὰ ἐνὸς προχείρου ὀρθολογισμοῦ ἢ ἀπάνθρωπου ἐμπειρισμοῦ. Αὐτὴ ἡ ὄντολογικῶς στερεὰ σκέψη, θὰ εἶναι τὸ ὑπόβαθρο τῆς ἀναπτύξεως τῶν τεχνολογικῶν ἐπιστημῶν, καὶ τῆς πολιτικῆς, ἢ καὶ διοικητικῆς, ἐνοποιήσεως τῆς Εὐρώπης.

γ) Καθιέρωση δύο ἢ τριῶν ἄλλων γλωσσῶν, μιὰ ἀπὸ τὶς ὁποῖες, ὡς δευτέρη γλῶσσα, θὰ εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὴν εἰσαγωγὴν σὲ Σχολὰς τῆς Εὐρώπης, ποὺ διδάσκουν τεχνολογικὰς ἐπιστῆμες καὶ οἰκονομικὰ – τέτοιο ἀντίστοιχο δὲν ὑπῆρχε πράγματι στὴν Ῥωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία, ἀφοῦ ἡ τεχνολογία δὲν εἶχε ἀποκτήσει τέτοια ἔκταση καὶ ἔνταση, ὅση ἔχει σήμερα. Ὡς πλέον κατάλληλες πρὸς τοῦτο, θεωρῶ τὰ Ἀγγλικὰ καὶ τὰ Γερμανικὰ.

Ἡ ἐλπίδα τῆς Εὐρώπης, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κάτι λιγώτερο ἀπὸ τὴν ἀνασύστασι τῆς Αὐτοκρατορίας, ὅπου κάθε τμῆμα εἶναι τὸ ὅλο, γιατί εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ ὅλου σὲ σμίκρυνση. Πρόκειται ἐπομένως, στὸ βάθος, γιὰ τὴν «καθολικότητα» τῆς Ὁρθοδοξίας. Καί, σὲ μία ἀρχικὴ περίοδο, γιὰ τὴν ἐπιστροφή στὴν ἐνιαία πολιτισμικὴ ταυτότητα μὲ τὸν «ἑλληνα λόγον» καὶ τὴν Res Publica - ἀλλοίως, μία ἀκόμη βαρβαρικὴ, ἀποικιοκρατικοῦ τύπου, αὐταρχικὴ τυραννία, ἐν ὀνόματι τῆς τεχνολογικῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, θὰ καταλάβῃ τὴν Εὐρώπη μας ἢ καὶ τὸν κόσμον.

Γι' αὐτό, ἂν ποτε προχωρήσῃ ἡ πολιτικὴ ἔνωσι τῆς Εὐρώπης καὶ γίνῃ μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως ἢ Ῥωσσία (ἀφοῦ, χωρὶς τὴν Ῥωσσία, ἡ Ἐνωμένη Εὐρώπη θὰ εἶναι πράγματι ἀνολοκλήρωτη, οἰκονομικά, πολιτισμικά, καὶ πολιτικά), τότε νομίζω ὅτι θὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν τὰ Ῥωσσικά ὡς μία ἀπὸ τὶς ἀνωτέρω ἀναγκαῖες γλώσσες κλασσικῆς παιδείας.

Ἄς μου συγχωρεθῇ ἡ διατύπωσι τόσο μεγάλων γιὰ τὴν μικρότητά μου σκέψεων. Εἶναι διότι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας, εἶναι ζήτημα λόγου ὑπάρξεως (γιὰ τὴν Εὐρώπη, καὶ γιὰ κάθε λαὸ τῆς). Ἴσως κάποιοι ἄλλοι, γλωσσολόγοι, ἱστορικοί, θεολόγοι, πολιτικοί, θελήσουν νὰ σκεφθοῦν καλλίτερα τὰ ζητήματα αὐτά, ὥστε οἱ ἐπιλογές νὰ γίνουν ὄχι εὐκαιριακὰ καὶ χρησιμοθηρικὰ, ἀλλὰ πολιτικά, δηλαδὴ μὲ οἰκονομικά, πολιτισμικά, ἱστορικά καὶ πνευματικὰ-θεολογικά κριτήρια.